

Žlna zelená patrí medzi d'atlovce.

Deň prvý

Spoločenská hodnota vtákov

Jastrab lesný 40 0000,

škovránok poľný 5000,

orol stepný 70 000

žlna zelená 20 0000.

Starká dovarí rascovú polievku a naloží doplna, do hlbokého taniera s modrými kvietkami na okrajoch, diplomaticky sa snažím niečo namietnuť, nepočúva. Dnes mám tridsaťsedem rokov. V starkiných časoch by som bola starou dievkou. Jej zvráskavené telo pripomína plátno, ktoré sa kedysi ťažkopádne získavalo - spriadanie, česanie, namáčanie ľanových vlasov, holé nohy pri potoku, aby bolo napokon cítiť každý buchnúť, každé zatiahnutie krosnami, vlákna si medzi sebou šepkajú, ako si ju ktosi zatiahol do krovia a potom iný vzal k oltáru, lebo sa muselo, už mohutnú a nemotornú, brucho pred sebou tlačila ako ťažký amulet. Vytisla ho zo seba s povzdychom, prastaré vajíčko stačí olúpať, zbaviť lúčov ako škrupiny. Vypadlo ich z nej deväť, zachytávala ich do koša, každé starostlivo očistila od potu, krv im ponechala ako dedičnú pečať, zakaždým v nej niečo puklo a každému to bolo jedno. Za chlapcov tisícku, za dievčatá úškrn, za dve tisícky odložiť si do truhly.

Nikto sa nepýtal, či ju netlačí posteľ, drevená a narýchlo zbitá, potiahnutá potom chlapa, ktorý sa sem-tam lenivo z krčmy dotrmácal. Aj posteľ je truhla. Cítiť záchvevy, v intervaloch zavzdychnúť. Tak sa mu páčila.

Moja mama bola tretím vajíčkom, v ktorom sa chvel ľudský žltok, vždy keď starký drevenou päťou buchol do stola, vždy keď jej odhrnul z tváre dorovna zastrihnutú ofinu. Neznášala pohľad na krv, zajace stiahnuté z kože, odfaklené slepačie hlavy, kačacie žalúdky v zhrdzavenom hrnci pre psa. Nútil ju prizerať sa, ako sa šklbú bezhlavé husi, posielal do chladničky do pivo, kým na vrchnej poličke svietila biela misa s holými zajačími lebkami.

Zvykne si, volá sa to život, zvykla si, obrala mäso, črevá hodila do koša a olízala si suché pery.

Keď som bola vajíčkcom ja, nazval ma odhodkom a mamu stíkol dočierna. Brucho jej pulzovalo priesvitnými vlásoknicami, som rieka, musela som plynúť. Vtedy som prvýkrát počula slovo pankhart. Nepoznala som ho, no predstavovala som si ho, že chutí spáleninou a vonia ako priškvarená panvica, ktorú vám nie je ľúto vyhodit'.

Keď som dovriesila šestnást', posmešným fiknutím nám ukázal chrbát. Starká s mamou osameli a zhlboka sa rozosmiali, rozťaté bránice vyrážali žľč. Napokon nám len prišli povedať, že si v lese vybral strom, do ktorého by sa dalo najlepšie zamotať. Keď ho zvesili, zdalo sa mi, že na sekundu pootvoril oči, nebránil sa. Stiahnuté boky sa na chvíľu uvoľnili.

Moja mama nemala ľanové vlasy a otca som vraj nemala. Keď som sa naňho spýtala, odpovedala mi, že ma našla v orechovej škrupinke, pod lesným machom, v písmečku paradajkovej polievky. Verila som jej, lebo najlepší otcovia sú tí vymyslení a ja som si vymýšľala často. Raz to bol Dominik, inokedy Michal, Marek, Lukáš, Andrej, Kamilin ocko, učiteľ biológie, predavač v obchode, poštár.

Predstavujem si ho dodnes, má tvoje ruky, mierne vychýlený ukazovák, jeho hlas je tak trochu zachrípnutý, dáva si pozor na výslovnosť sykaviek, aby sa ma nedotkol, poťahuje nosom a rozpačito sa pri pohľade na mňa ospravedlňuje.

Ak sa hanbí, zájde si rukou do vlasov, zastaví sa, neurčito zapozera do steny.

Málokedy je smutný, pretože si prežil vzostup a pád civilizácie a už ho nič neprekvapí, len môj smútok.

Láskavo mi dohovára: Máš sa dnes veľmi rada alebo len trochu? Na stiahnutie pliec odpovedá, že spolu zasadíme avokádovník. Naučím to aj teba.

Vezmeš okrúhlu kôstku, mäkko vhlbiš do zeme, zašpiníš si nechty od hlíny a tak je to správne, každý deň sa zalievaš a v prípade dažďov ticho dôveruješ zemi. Môj otec je rozkonárený strom a listy padajú vždy na jeseň, tomu som sa naučila veriť a nič iné mi nezostane.

Píšem ti vždy o tretej, keď si starká ľahne na staručký diván, dopije zalievanú kávu osladenú dvomi dávkami cukru, píšem ti v starom tričku alebo nahá, a ty o tom nevieš.

Poznala som raz dievča, ktoré sa bálo pekla. Napokon zistilo, že sa deti na dedine často strašili tým, že ich zavrú do kôlne, šopy alebo búdy, najmä keď neposlúchali, a ja som neposlúchala často, pekla som sa nebála a do šopy sa ísť nebojím.

V detstve som nosila domov divé mačky, túlavé psy, zajace, myši, vtáčiky so zranenou nôžkou. Zaliezla som s nimi do sena, rozložila pod seba nohy, nosila im vodu, nikomu nič nepovedala. Noc bola skúška, ak prežili, patrili sme k sebe. Napokon sa na ne vždy prišlo, rozdriapané kožušky, kôpka pierok, polámané nôžky, podľahnutie prirodzenému kolobehu. Postupne sa vytrácali a ja som to prijala.

Keď mi je príliš smutno, zájdem do lesa, máme ho pár minút od domu. Vyhýbam sa zvieratám a aj ony mne. Nezabudli.

Píšem ti o tom, že zraniteľnosť treba zamiesť do chleba a krájať začerstva, o tom, že je krehká a ostrá ako list papiera, o ktorý sa porežeš. A potom si spomeniem, ako sme v zabudnutom pecni našli zdochnutú myš.

Deň pred tebou

Starká si s chuťou odhryzne zo sýtočerveného hrozna, prenikavá vôňa ma takmer pridusí, vina vyprskne na stiahnutú bradu, zabrnká mi po nose. Mám práve trinásť a vidím v nej kamarátku, ktorá sa nevie ubrániť smiechu - uprostred svätej omše, počas slávnostného obeda, lebo pán učiteľ zakázali. Nedbá na možné tresty, jej smiech vyskočí komínom a rozprskne sa v tráve ako šťavnatá bobuľka. Potom dospelým hlasom prehovorí, porodíš dievčatko a bude mať srnčie oči, po tebe.

Môj prvý frajer sa volal Ondrej a chodili sme spolu v druhej triede, v novembri napadlo veľa snehu a išli sme sa sánkovať za kopec, povedal mi, ak ma ľúbiš, budeš poslúchať na slovo, nič iné ma dovtedy a ani potom nenaučili.

Prikázal mi spustiť sa z vrchu dolu bruchom, z celej sily som to vpálila do najbližšieho stromu, zlomila si nohu, komplikovaná fraktúra a dva týždne v nemocnici, a vtedy som prvýkrát dostala od mamy a naučila som sa, že strach je mocnejší ako čokoľvek iné, aj takto končia veľké lásky.

Jano mal hrubé ruky a zo striech zhadzoval lastovičie hniezda, zbierala som ich zo zeme, boli zo slín, slamy, trávy a peria a zakaždým vo mne niečo prasklo, Jano teraz v zime postáva na námestí a lastovičky odlietajú do teplých krajín.

Deň po tebe

Moje telo ťa prijalo týždeň po týždni, po roku prišla jeseň a na jeseň padajú listy a mne už nič nezostalo, pretože si si v lese vybral strom, do ktorého sa chceš zamotať.

Rozhodla som sa porodiť tvoje dieťa, boľavejú prsia, všetky rany na tele treba potrieť soľou, v lekárskej správe čítam infecunditas, zaznie vo mne gregoriánsky chorál. Moje brucho je splasnutý koráb, nohy tichý Otčenáš. Spoločenská hodnota vtákov je úzko merateľná veličina a my už nechceme myslieť na trepotajúce sa telíčko, guče zlepených pierok, ktoré mi zostávajú v hrdle.

Starká vždy hovorievala, že na rascovú polievku treba plný hrniec vody, drobné zrníčka rasce, soľ a veľa plaču. Miešam, neplačem. Aj ty si, môj milý, chcel dievčatko, za štrbavý úsmev ti odložím tisícku do truhly, aj truhla je narýchlo zbitá posteľ, kam sa dotrmácaš. V lese nájdem pod stromom žlnu zelenú, z hrdla vyťahujem páperie, z bosých nôh si vyčesem ľan, práve sa vo mne zachvel ľudský žltok, d'ob, d'ob, d'ob.

Ak prežijem, budeme si patriť.